

Cursuri universitare

Lector univ. dr.
Raluca Laura DORNEAN PĂUNESCU

CONTENCIOS FISCAL

~ curs selectiv ~

Lector univ. dr.
Raluca Laura DORNEAN PĂUNESCU

CONTENCIOS FISCAL

~ curs selectiv ~

Universul Juridic
București
-2024-

Capitolul I

CONTENCIOS ADMINISTRATIV – CONTENCIOS FISCAL

Secțiunea 1

Etimologia noțiunii de contencios

Din punct de vedere etimologic, noțiunea de „contencios” provine din cuvântul francez *contentieux*², care își are originea în adjectivul latinesc *contentiosus*³, care înseamnă „certăreț”, în latină substantivul *contentio* având sensul de „confruntare” „conflict”, „dispută”⁴.

Într-o accepțiune a doctrinei⁵, lexemul⁶ „contencios” reprezintă un neologism pătruns în limba română modernă din limba franceză, ce desemnează o împrejurare, o situație sau un ansamblu de probleme puse în discuție, discutabile sau litigioase, formând obiectul unui proces, aceeași semnificație având-o și în limba română contemporană, fiind uzitat preponderent în domeniul juridic.

Dintr-o altă perspectivă a doctrinei⁷, noțiunea de „contencios” își are originea în verbul din limba latină *contendere*, ce are sensul de „a lupta”, evident într-un mod metaforic, luând în considerare principiul contradictorialității și lupta intereselor contrarii în sens procesual, din care una dintre

² *Contentieux, contentieuse*, adj. (bas latin *contentiosus*, querelleur) = Qui donne ou peut donner lieu à débat, à procès, <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/contentieux/18576>.

³ *Contentiosus* = Persistent, obstinate, headstrong, argumentative, quarrelsome, contentious, <https://www.latin-is-simple.com/en/vocabulary/adjective/2982/>.

⁴ V.I. Prisăcaru, *Contencios administrativ român*, Ed. All Beck, București, 1998, p. 6.

⁵ I. Santai, *Drept administrativ și știința administrației*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2000, p. 279.

⁶ *lexem s.n.* [At: SCL, 1954, 295 / Pl: ~e / E: fr *lexème*] (Lin) Cuvânt sau parte de cuvânt considerată ca suport minimal al semnificației, <https://dexonline.ro/definitie/lexem%20/definitii>.

⁷ Al. Negoită, *Contenciosul administrativ și elemente de drept administrativ*, Ed. Lumina Lex, București, 1992, p. 78; V. Vedinaș, *Introducere în dreptul contenciosului administrativ*, Ed. Fundației România de Măine, București, 1999, p. 21.

părțile litigante va învinge din punct de vedere juridic. Totuși, în limba latină, verbul *contendo*, *-ere*, *-tendi*, *-tentum* are mai multe sensuri, între care și acelea care au intrat în lexicul juridic:

1. a se strădui să învingă, a se sili, a rivaliza, a se măsura în luptă, a se lupta (*non contendam adversis* – nu voi lupta contra ta), respectiv
2. a pune față în față, a compara, a confrunta (*contendo ispas causas, qude interse confliquant* – a pune față în față cauzele înseși care se înfruntă)⁸;
3. a cere cu stăruință, a solicita (*a me valde contendit de reditu in gratiam* – îmi cere insistent să ne împăcăm);
4. a susține cu tărie, a afirma⁹.

În același sens, în doctrină¹⁰ se arată că prin „fenomen contencios” se înțelege acel fenomen de contestare a dreptului justițiabilului, care se evidențiază sub forma unui conflict de interese ce în mod evident nu ar putea fi soluționat amiabil, prin înțelegere între părți, ci se apelează la puterea judecătorească, cu scopul de a se dezbate în fața instanței judecătorești valabilitatea și corecta interpretare a reglementărilor juridice incidente în speță sau a drepturilor și intereselor care au dat naștere conflictului.

În acest registru, reamintim adagiul latin *Nemo iudex in propria causa est* („Nimeni nu poate fi judecător în propria cauză”), înțeles și ca „nimeni nu-și poate face singur dreptate”, principiu ce denotă faptul că titularul unui drept tulburat în exercițiul dreptului său nu poate obține o satisfacție printr-o modalitate ilicită, respectiv nejurisdicțională, ci va fi nevoit să apeleze la forța coercitivă a statului, respectiv să exercite o acțiune în justiție pentru a obține o hotărâre judecătorească în acest sens.

În sens juridic, în doctrina postdecembristă¹¹ se învederează că noțiunea de „contencios” cunoaște două accepțiuni, respectiv:

1. într-un prim sens, prin contencios se înțelege **activitate** ce are ca misiune soluționarea unui conflict juridic;

⁸ A se vedea A. Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, Ed. Nemira, București, 1996, p. 378.

⁹ <https://www.limbalatina.ro/dictionar.php?cuvant=contendo&limba=lat>.

¹⁰ Gh. Țigăeru, *Contenciosul administrativ*, Ed. Lumina Lex, București, 1994, p. 6.

¹¹ Al. Negoită, *Contenciosul administrativ și elemente de drept administrativ*, op. cit., p. 78.

2. iar în al doilea sens, **organul** competent chemat să soluționeze astfel de conflicte care îmbracă forma juridică.

În conformitate cu doctrina contemporană¹², contenciosul, ca instituție juridică, relevă în esență o formă de apărare a drepturilor omului, întrucât orice persoană ce apreciază că este vătămată într-un drept sau într-un interes recunoscut de lege are convingerea că poate să solicite organelor competente ale statului restabilirea echilibrul juridic anterior și repararea pagubelor cauzate.

Dintr-o altă perspectivă, din punctul de vedere al litigiilor care formează obiectul dedus judecării, acestea se împart în două ramuri:

a) **Contenciosul de drept comun**, care este alcătuit din ansamblul litigiilor de competența organelor judecătorești propriu-zise, de natură civilo-comercială și penală;

b) **Contenciosul administrativ**, compus din totalitatea litigiilor de natură administrativă, de competența fie a tribunalelor de drept comun, fie a unor tribunale speciale administrative, după sistemul de drept pozitiv adoptat în diverse state¹³.

Privit ca formă fundamentală de soluționare a litigiilor dintre administrația publică și administrați, în doctrină s-a apreciat că acesta se realizează prin intermediul instanțelor judecătorești specializate. În ceea ce privește termenul *administrați*, doctrina nu este unanimă, apreciind că această noțiune ar fi improprie, sugerând implacabila inferioritate față de administratori, mai corectă fiind cea de *cetățeni*, care evocă o ființă suverană și egală în drepturi cu administrația publică¹⁴. În altă ordine de idei, s-a apreciat mai potrivită utilizarea noțiunii de *administrați*, sinonimă cu cea de „particulari”, deoarece noțiunea de *cetățeni*, specifică dreptului constituțional, desemnează doar persoanele fizice, nu și pe cele juridice, care de cele mai multe ori sunt actori principali în litigiile administrative¹⁵.

Potrivit legiuitorului, instanțele judecătorești specializate în efectuarea contenciosului administrativ sunt tribunalele administrativ-fiscale, secțiile de

¹² A. Fanu Moca, *Contenciosul fiscal*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 6.

¹³ V.I. Prisăcaru, *Contencios administrativ român, op. cit.*, pp. 1-2.

¹⁴ A se vedea, în acest sens, I. Alexandru, *Structuri, mecanisme și instituții administrative*, vol. I, Ed. Silvy, București, 1996, p. 96; V. Vedinaș, *Introducere în dreptul contenciosului administrativ, op. cit.*, p. 18.

¹⁵ A. Fanu Moca *Contenciosul fiscal, op. cit.*, p. 7.